Ambitiedocument
Reis langs de Weerijs

Hoofdstukken 2 en 3

2. De Omgeving

In dit hoofdstuk is beschreven welke locaties/bezienswaardigheden in het projectgebied interessant zijn om er informatie over te geven. Streekidentiteit is een belangrijk gegeven voor de bewoners van een gebied. Daarnaast is het mooi om bezoekers te kunnen laten zien hoe mooi en interessant deze streek is. Het in opkomst zijnde agrotoerisme kan betrokken worden bij de beleving van het gebied; bezoek een boomkwekerij of een aardbeienterras. Streekproducten kunnen gepromoot worden evenals de horeca waar deze producten genuttigd kunnen worden.

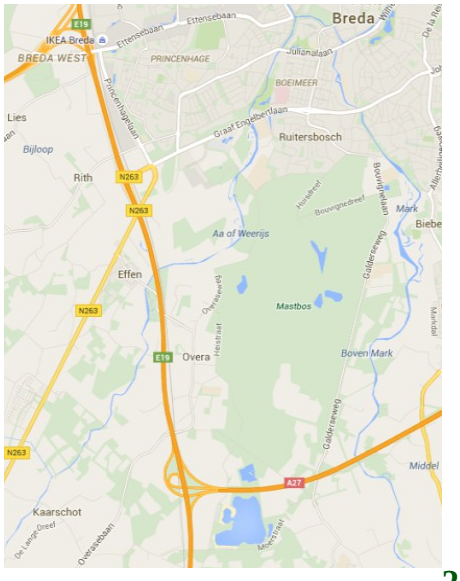

2.1 Gemeente Breda

Een attractiepunt met cultuurhistorische waarde op de gemeentegrens van Breda en Zundert is de **Wal van Mendoza of Mencia** in de Krabbebossen (figuur 2.1), ontstaan tijdens het beleg van Breda in 1624. In de omgeving van de Krabbebossen zijn dekzandruggen aanwezig. Deze zandruggen werden – volgens de legende – door de Spaanse bevelhebber Mencia de Mendoza verbonden door middel van een dam, waardoor de Aa of Weerijs werd afgesnoerd. Op deze manier konden de Bredanaars Breda niet meer verdedigen door het onder water zetten van de directe omgeving van de stad. Nog altijd zijn de restanten van deze 'Dam van Mencia' of 'Wal van Mendoza' te herkennen.
Natuurgebied de Krabbenbossen heeft een belangrijke natuurwaarde en is in eigendom van Brabants Landschap.

Het deel van de route door de Trippelenberg komt langs de **Hoeve in het Hout,** in de volksmond bekend als **de Prinsenhoeve**, een prachtige langgevelboerderij met schuren en een bakhuisje aan de dr. Batenburglaan 194, te Breda.

Ook vermeldingswaardig op informatiepanelen is het **grensgeschil uit de 17e en 18e eeuw tussen de gemeenten Princenhage en Rijsbergen**. De bekende historisch-geograaf Karel Leenders heeft er een mooi artikel over geschreven waarin de historische kaart uit 1690 van J.F. Herrebertus is opgenomen, de "caerte van de limitie tussen de Haegh en Rysberghen". Dit gaat ook over het gebied nabij de Krabbenbossen (Crabbenboschen), bij de Montenslaan.

Tussen Breda en Zundert liggen drie lijnstructuren die van groot belang zijn voor de inrichting van het landschap. Allereerst is dit de **Napoleonsweg** (huidige N263). Op bevel van de Franse keizer Napoleon Bonaparte is in 1810 begonnen met de aanleg van een stenen weg van Parijs naar Amsterdam. Deze weg werd via Antwerpen, Breda en Utrecht aangelegd. Karakteristiek voor Napoleonswegen is dat ze altijd kaarsrecht zijn, ze zijn georiënteerd op kerktorens en de bomen die langs de weg staan, zijn altijd eiken of beuken. Deze weg heeft zowel een cultuurhistorische als een landschapswaarde. Langs de voormalige Napoleonsweg en haar voorganger, de heerbaan tussen

Antwerpen en Breda is op de hoge dekzandruggen lineaire bebouwing ontstaan. “Opvolger” van deze weg is de A16/E19.

De derde lijn die bepalend is geweest voor het landschap is de **HSL- Zuid**, de treinverbinding die tussen 2000 en 2006 is aangelegd van Amsterdam naar Parijs. Deze loopt langs de A16 en zorgt voor een barrière in het gebied.

Wat ook interessant is om weer te geven is dat de rivier door een zogenaamd beekdalenlandschap[1] loopt. De hoogteverschillen zijn op veel plekken goed zichtbaar, maar hoe is dit in het verleden ontstaan? Ook is het de bedoeling om meer informatie te bieden over de beteugeling van de rivier. De argumenten om de voorheen meanderende rivier te normaliseren en ook aan de recente aanleg van EVZ-zones, waterkwaliteit, hoogteverschil in de loop van de rivier van zuid naar noord, visstuwen e.d. Langs de Aa of Weerijs zijn nog enkele **oude meanders** herkenbaar waarin de oude loop van de Aa of Weerijs zichtbaar is.

2.2 Gemeente Zundert

Gemeente Zundert is om meerdere redenen nationaal en internationaal bekend. De beroemde **kunstschilder Vincent van Gogh** is in 1853 in Zundert geboren. In het dorp herinneren onder andere het Vincent van Gogh-huis en de Van Gogh-fietsroute aan deze beroemde inwoner. Het van Gogh-huis is nu een kunstcentrum dat op de geboortegrond van de beroemde schilder is gevestigd.

Daarnaast is er het **bloemencorso van Zundert**. Dit is het allereerste Immaterieel Nederlands erfgoed dat toegevoegd is aan de Werelderfgoedlijst van Unesco). In de omgeving van de Aa of Weerijs hebben enkele van de aan het bloemencorso deelnemende buurtschappen, hun dahliavelden liggen.

In Rijsbergen is het cultuurhistorisch museum: de Weeghreyse.

Ook staat Zundert bekend als **boomkwekerijgemeente**. Bij een fietstocht door dit gebied springen de boomkwekerijen in het oog, een schitterend uitzicht in alle seizoenen.

Minder herkenbaar aanwezig is de **oude Turfvaart**, die van 1620-1700 dienst heeft gedaan. Een van de bijlopen van de Turfvaart is net ten noorden van Rijsbergen te vinden en verbond de Turfvaart met de Aa of Weerijs. De turf werd via de Aa of Weerijs naar het turfhoofd in Breda vervoerd vanaf omstreeks 1620 (*Het land aan de brede Aa, december 1991*).

Op de kruising van de Watermolenstraat en het Beekpad (net boven Rijsbergen) heeft vroeger een **watermolen** gestaan. Deze is helaas verdwenen, maar de prachtige boerderij waar de watermolen bij hoorde is aangewezen als rijksmonument. Daarnaast zijn er nog wel oude foto’s van de situatie met watermolen beschikbaar en te zien op het informatiepaneel aldaar.

Ter hoogte van de Hofdreven in Rijsbergen, nabij de beoogde brug over de Aa of Weerijs, ligt tussen de oostelijke oever en de Breedschotsestraat een prachtige bomenrij die behoort bij Hoeve Breedschot, het **Eikenlaantje**, dat een landschaps- en cultuurhistorische waarde heeft.

Op de Belgisch-Nederlandse grens zijn oude **grenspalen** zichtbaar. De grens loopt voor een deel langs de Aa of Weerijs.

---

1 **Dekzandruggen** zijn terreinverheffingen met flauwe hellingen, die voor het grootste deel in de ijstijd (Laat-Pleistoceen) door de wind zijn gevormd. Het zijn door wind ontstane zandafzettingen die een zwak golvend oppervlak vormen. (*portal.prvlimburg.nl, 31 december 2012*)
Beekdal: Een laag gelegen gebied waar regenwater verzameld wordt en/of kwelwater boven komt. (*Verdonschot, P. z.d.*)

Een en ander zal worden uitgewerkt op informatiepanelen, een brochure, een route-app en op de website van de stichting (www.fietsmarkenaa.nl). Waar exact de informatiepanelen komen te staan is nog niet bekend. Dit zal in de loop van de tijd uitgewerkt gaan worden.

3. De Route

3.1 Bestaande fietspaden in de omgeving

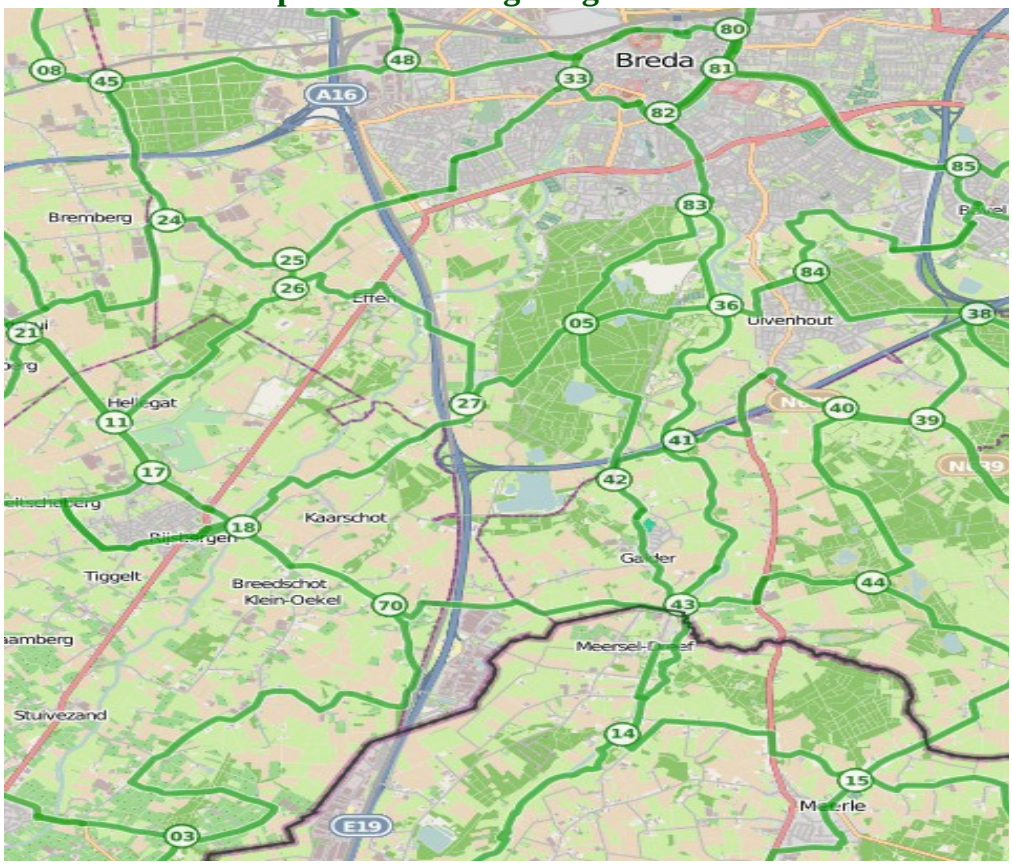

Tussen Breda en Zundert bestaan meerdere fietspaden en -routes. De snelste fietsverbinding loopt over de parallelweg van de drukke provinciale weg tussen Breda en Zundert (N263). Op figuur 3.1 zijn de belangrijkste fietspaden te zien. Via het fietsknooppuntensysteem wordt de Aa of Weerijs op slechts twee punten gekruist. De fietsroutes in dit systeem tussen Breda en Zundert liggen ver van de Aa of Weerijs af, er ontbreken schakels en er ontbreekt een noord-zuid verbinding. Hier moet door het nieuw te realiseren fietspad verandering in komen.

3.2 Bestaande fietsroutes langs de Aa of Weerijs

Op verschillende plaatsen is al te fietsen langs of over de Aa of Weerijs maar maken dus geen deel uit van het fietsknooppuntensysteem. Bij de oversteken op de dr. Batenburglaan, Montenslaan, Tweegelandenbrugweg, Watermolenstraat. Langs de bosrand van de Trippelenberg loopt vanaf de Houtakkerstraat een fietspad, over het Overaas Vlonderke zodat de Aa of Weerijs overgestoken kan worden. Vervolgens is het mogelijk om langs de Aa of Weerijs, over het Effensepad onder de bundel A16-HSL naar de Effenseweg en het Oudlandstraatje te fietsen. Vanaf de Watermolenstraat is het Beekpad te nemen richting de Kruispad in Rijsbergen.

Daarnaast zijn de schouwstroken die gebruikt worden door het waterschap op de meeste wegvakken wel toegankelijk, maar is wandelen officieel niet toegestaan en voor fietsers nauwelijks begaanbaar. Door het Zaartpark in Breda liggen wandelpaden aan weerszijden van de Aa of Weerijs maar fietsen is officieel niet toegestaan.

Door de uitvoering en vaststelling van het Inrichtingsplan Weerijs-zuid komt hier op korte termijn verandering in. In 2017 moeten de volgende fietsmaatregelen gereed zijn:

- het Beekpad tussen de Watermolenstraat en de Lange Dreef wordt vervangen door een fietspad dat direct langs het water gaat lopen;

- door de Krabbenbossen (tussen Montenslaan en Tweegelandenbrug) komt een fietspad;
- de Montenslaan wordt een officieel fietspad en sluit aan op het fietsknooppuntennetwerk;
- over de Aa of Weerijs wordt een brug gerealiseerd vanaf de Hofdreven Rijsbergen.

3.3 Opname in het fietsknooppuntennetwerk

Het is gewenst om de fietsroute, wanneer deze is gerealiseerd, op te laten nemen in het fietsknooppuntennetwerk. Uit een gesprek dat gevoerd is met medewerkers van Regio West-Brabant en Routebureau Brabant blijkt dat er hiervoor weinig eisen zijn. Het fietspad moet aantrekkelijk zijn en het onderhoud moet worden bijgehouden.

n het knooppuntennetwerk staat aangegeven welke routes onverhard en/of autovrij zijn en welke niet geschikt zijn voor rolstoelgebruikers en handbikers. De aantrekkelijkheid van fietspaden wordt bepaald door de fietser. Wensen van de fietser zijn:

- variatie in- en diversiteit van de route;
- duidelijke bewegwijzering;
- goed onderhouden en veilige fietspaden;
- voldoende rustpunten, picknick banken en evt. (natuur-) speelplaatsen;
- informatiepunten waarop bezienswaardigheden en de route staan.

3.4 Aandachtspunten en Knelpunten

In deze paragraaf is beschreven welke wegvakken op de route extra aandacht nodig hebben voordat überhaupt sprake is van een goed aaneengesloten en veilige fietsverbinding. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de locaties die een aandachtspunt vormen en locaties die een knelpunt vormen. Aandachtspunten zijn locaties waarbij geen grote ingrepen noodzakelijk zijn, maar waar wel goed naar gekeken moet worden. De knelpunten zijn locaties waar grotere ingrepen nodig zijn door aanwezige bouwwerken, natuurwaarden of anderszins belemmeringen.

De Aa of Weerijs wordt in deze paragraaf van noord naar zuid besproken. Van de passages die niet genoemd worden mag verwacht worden dat reeds een fietspad of befietsbare weg aanwezig is.

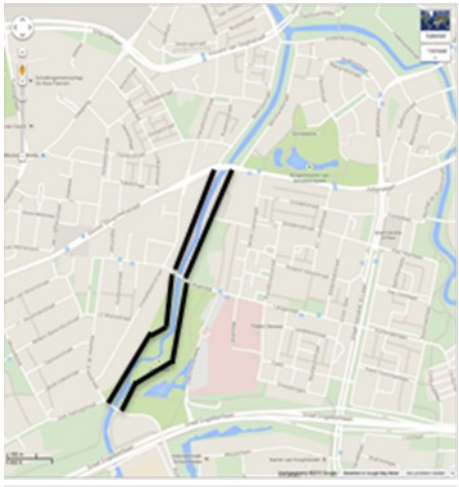

Aandachtspunt 1 (A1)

Binnen Breda ligt de Aa of Weerijs door het Zaartpark. De huidige wandelpaden zijn aan weerszijden recentelijk opnieuw geasfalteerd en zullen ook als fietspad in gebruik genomen worden, “met ruimte voor de voetganger”. Wanneer dit gerealiseerd is, kan binnen Breda voor het grootste deel langs de Aa of Weerijs gefietst worden.

Knelpunt 1 (K1)

In de bijlage van de *Structuurvisie Breda 2030* is het D66-amendement “Aa of Weerijs” opgenomen. In dit amendement is aangegeven dat het fietspad langs de Aa of Weerijs uitgebreid moet worden, te beginnen met het deel tussen de Zuidelijke Rondweg (Graaf Engelbertlaan) en de Dr. Batenburglaan.

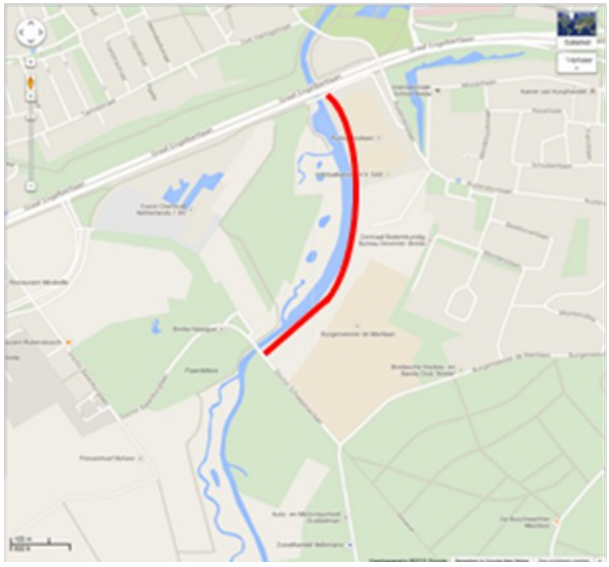

Door de aanwezigheid van natuurwaarden op de westelijke oever (wel voorzien van wandelpaden) zal het fietspad op de oostelijke oever worden aangelegd. Echter bij de aansluiting op de Graaf Engelbertlaan zal nog naar een oplossing worden gezocht hoe het fietspad langs/om de waterzuivering heen gelegd kan worden.

Knelpunt 2 (K2)
Tussen de Dr. Batenburglaan en het Overasepad ligt het kleine bos ‘De Baronie van Breda’, oftewel ‘de Trippelenberg’. Op de paden die door dit bos liggen is fietsen toegestaan, waardoor de fietsroute hier langs kan lopen. Het bos ligt echter wel een eindje van de Aa of Weerijs af.

Afwisseling van zon en schaduw zijn wenselijk, waardoor de route door het bos een uitstekende oplossing is. Wel moet aandacht besteed worden aan de route van de Dr. Batenburglaan richting de Trippelenberg. Bij de aansluiting met de Dr. Batenburglaan staat de Prinsenhoef (Hoeve in het Hout). De eigenaar van deze hoeve is tevens eigenaar van de weg tussen de Dr. Batenburglaan en het bos. De weg is wel openbaar, waardoor een variatie qua route hier mogelijk is. De route in dit ambitiedocument zal via de paden van Staatsbosbeheer, door het bos naar het fietspad ´Effensepad´ lopen. Het meest haalbare tracé door de Trippelenberg is ingetekend op de kaart in de bijlage.

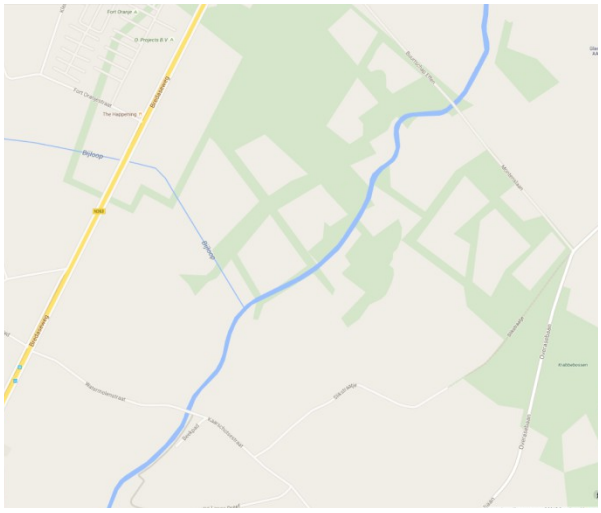

Aandachtspunt 2 (A2)
Tussen de Montenslaan en de Watermolenstraat zijn beide oevers van de Aa of Weerijs natuurgebied. Hierdoor kan de fietsroute hier niet direct langs de Aa of Weerijs komen te lopen. Hier kan de route echter wel aansluiten op de knooppuntenroute (zie figuur 3.5), vanwaar de route via het Slikstraatje door het bos naar de Watermolenstraat-Kaarschotsestraat gaat. De knooppuntenroute gaat vanaf de Watermolenstraat verder langs de Aa of Weerijs naar de Kruispad bij Rijsbergen, waar knooppunt 18 gesitueerd is (net buiten figuur 3.5). Tot daar wordt de knooppuntenroute gevolgd. Hierbij moet rekening gehouden worden met de manier van bewegwijzeren, zeker vanaf het punt dat de knooppuntroute niet meer gevolgd wordt.

Knelpunt 3 (K3)
Bij de gemeente Zundert ligt een schetsplan om langs de Aa of Weerijs bij Rijsbergen tussen de Bakkebrugstraat en het Kruispad (figuur 3.2) een fiets-, wandel- en ruiterpad aan te leggen. (Schetsplan recreatieve bundel Aa of Weerijs, 2014) Bijna alle gronden zijn nu in eigendom van de gemeente Zundert of Waterschap Brabantse Delta. Reden hiervoor is dat dit wegvak ligt in het Inrichtingsplan Weerijs-Zuid. Waterschap Brabantse Delta heeft aan de gemeente Zundert toestemming gegeven dit plan te realiseren. De uitvoering is echter uitgesteld tot nader order in verband met bezuinigingen.

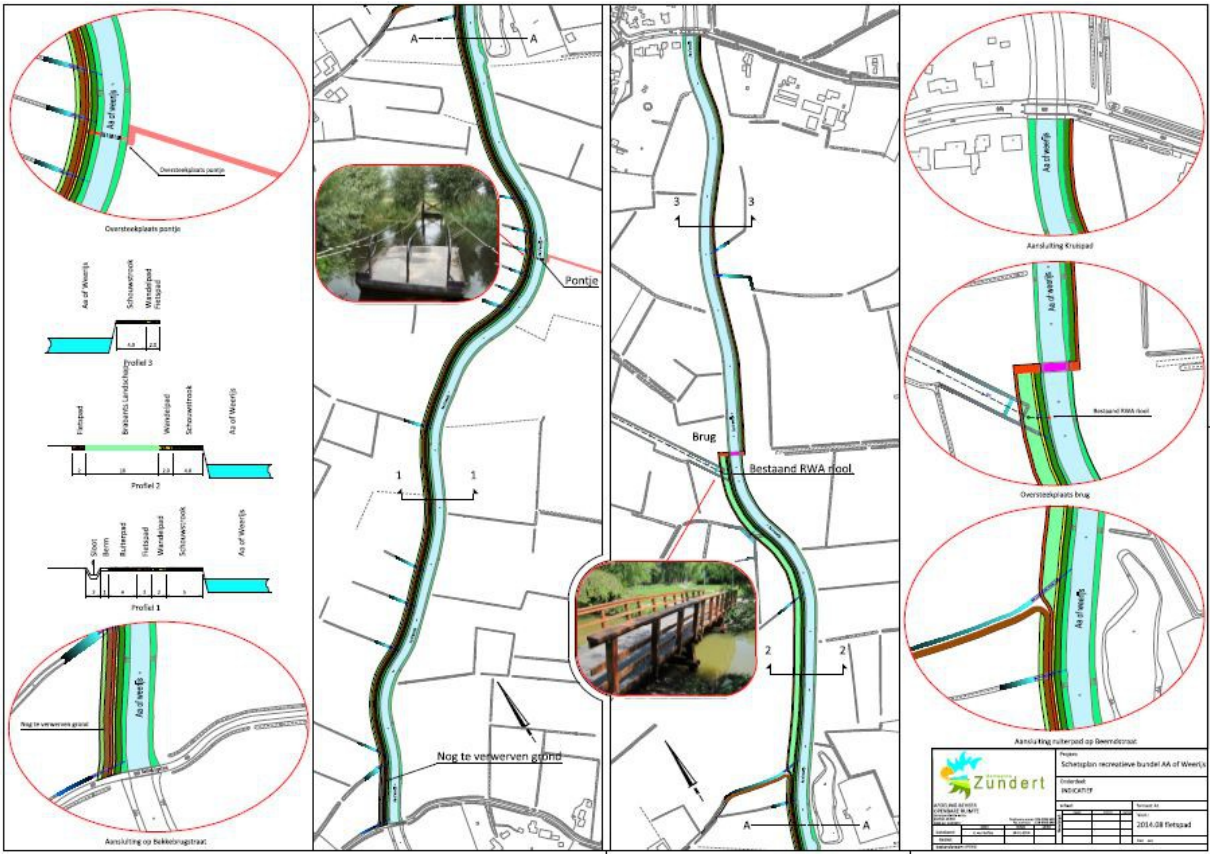

In het ontwerp-bestemmingsplan “Landgoed Weerijs” is een strook langs en nabij de rivier gereserveerd om in de toekomst het fietspad te kunnen aanleggen.

Figuur 3.7 verbeelding ontwerp-bestemmingsplan Landgoed Weerijs Rijsbergen

Knelpunt 4 (K4)

Vanaf de Bakkebrugstraat tot de Wildertsedijk bij Zundert is nog weinig bekend over waar een fietspad zou kunnen komen. Het tracé houdt rekening met de in 2015 en 2016 aan te leggen EVZ-gebieden door waterschap Brabantse Delta. Onze wens is dat hier een fietspad over de oostelijke oever komt.

Knelpunt 5 (K5)

Vanaf de Wildertsedijk bij Zundert tot aan de Belgische grens is nog weinig bekend over waar een fietspad zou kunnen komen.

5.4 Weerijs Experience

De fietsroute langs de Weerijs kan onderdeel gaan uitmaken van de “Weerijs Experience”. Door ons hierbij aan te sluiten, hopen we twee vliegen in één klap te slaan voor de 076-regio!
De realisatie van een fietspad én een kanoroute.

Frans van de Bemd en het Mapito-team willen een fietspad én een kanoroute naar de oorsprong van de Weerijs aanleggen. De ontwikkeling van biobased materiaal gebeurt in het kader van de “Weerijs Experience”. De kanoroute zal lopen van Nationaal Park de Biesbosch naar Braken/Wuustwezel . Om

de kano’s de stuwen in de Aa of Weerijs te kunnen laten nemen, worden zogenaamde “kanoglijgoten” van biobased materiaal ontwikkeld. De oorsprong van de Weerijs ligt oostelijker richting Brecht maar pas bij Braken is de Weerijs bevaarbaar voor kano’s. De fietsroute langs de Weerijs, maakt ook onderdeel uit van de Weerijs Experience. Om het fietspad richting de oorsprong van de rivier te laten verlopen zou doortrekken richting Brecht/Hoogstraten een goede optie zijn. Doorrijden naar de oorsprong van de Mark (Koekhoven nabij Merksplas) zou ook tot de mogelijkheden behoren.

Figuur 5.1 kayak carry bron: www.surfcaddy.com

Dit past in onze fietsdriehoek. Een symbiose tussen kano en fiets! Een Europese primeur in het vooruitzicht, welke gemeente wil dat nou niet?